

Grenzen overschrijden #30

januari / april 2007

Vrouwen en Vrede in Nepal.

Door Shelley Anderson

Er is nu vrede in Nepal, na tien jaar vechten met als resultaat 13.000 doden en een geschat aantal van een miljoen interne vluchtelingen. Het vechten is gestopt dankzij het historisch vredesakkoord van november jongstleden, waarbij maoïstische rebellen deel van de regering gingen uitmaken.

Er is vrede, maar de littekens van de oorlog blijven, van muren met prikkeldraad erop rond alle belangrijke gebouwen, tot de met zandzakken omgeven controleposten bij de ingangen van (binnen)steden.

Ook is het nog maar helemaal de vraag over hoeveel ruimte er zal zijn voor vrouwen binnen Nepals nieuwe regeringsstructuur. Vrouwen vormden een belangrijke kracht in de 19 dagen in april 2006, waarin koning Gyanendra ten val werd gebracht en het tot een vredesakkoord kwam. "Geweldloze kracht van mensen bereikte in 19 dagen wat de gewapende strijd van de Maoïsten in 10 jaar niet kon", zei een activiste. "Vrouwen waren overal in de demonstraties, we riskeerden ons leven. En toch worden we nu weer onzichtbaar gemaakt".

Er werden beloften gedaan dat 33 procent van het nieuwe Nepalese parlement uit vrouwen zou bestaan. Toch stelt de interimregering vrouwelijke activisten teleur. Deze eisen garanties dat vrouwen zitting zullen krijgen in de ontwerpcommissie voor een nieuwe grondwet en mee kunnen werken aan de organisatie van de uiterst belangrijke verkiezingen voor de grondwetgevende vergadering. Alle Nepalezen boven de 18 jaar zullen mee kunnen stemmen voor deze grondwetgevende vergadering, die later dit jaar zal worden gehouden en die de politieke toekomst van Nepal zal bepalen.

Niet alleen vrouwen vragen zich af of de vrede en de nieuwe interimregering de zo nodige sociale veranderingen in Nepal zullen brengen. De Nepalese maatschappij wordt beheerst door een kleine groep machthebbers, grotendeels hindoes van de hoogste kaste. Andere gemarginaliseerde groepen, zoals inheemse volken (ongeveer 30 procent van de bevolking), religieuze groepen zoals boeddhisten, christenen en moslims, de dalits (onaantastbaren), de gehandicapten en zij die op de zuidelijke grens met India leven (de madhesies), maken zich ook zorgen.

Vrouwen uit al deze groepen nemen deel aan een serie van regionale overlegbijeenkomsten en trainingen die in heel Nepal georganiseerd worden door het nieuwe vrouwen- en vredesnetwerk Pewa. De trainingen worden gesteund door de WPP. Eén zo'n training vond plaats in november in Pokhara.

"Wij hebben een kans".

De vrouw spreekt enthousiast in het Nepalees tegen een groep van 30 andere vrouwen. In haar verhaal klinken een paar Engelse woorden: "waarheids- en verzoeningscommissie", "democratie", "conflictmanagement". De spreekster is activiste Stella Tamang en zij spreekt over de weg die afgelegd moet worden naar Nepals wetgevende vergadering .

Zij spreekt op de driedaagse training van Pewa in Pokhara, getiteld : “De wetgevende vergadering en herstructurering van de staat: agenda en strategie van vrouwen”. De deelnemers zijn vrouwen uit politieke partijen als de Nepalese Congrespartij, vrouwen uit het lokale bestuur, activistes van plaatselijke moederverenigingen, werkers in de gezondheidszorg, dalits, studenten en dorpsvrouwen die hier hun kostbare tijd besteden, in de oogsttijd.

Veel deelnemende vrouwen spraken van een gevoel van herwonnen vrijheid nu de oorlog voorbij is. “Er is nu meer mobiliteit”, zei één deelnemster. “de bussen konden 's nachts niet rijden vanwege de avondklok en de kans op een aanval. Nu kunnen we reizen wanneer dat maar nodig is. Ik voel me nu erg vrij”. Andere vrouwen spraken erover dat hun bagage niet langer werd onderzocht bij de controleposten.

Terwijl er veel is veranderd, is er ook veel hetzelfde gebleven in Nepal. Armoede is troef. Het bondgenootschap tussen de zeven grootste politieke partijen van Nepal en de maoïsten houdt alle politieke macht in een wurggreep.

Het vredesakkoord heeft “de meeste problemen onaangeroerd gelaten”, zei een trainer, een activist van de NGO-federatie. “We hebben vrede nodig en vooruitgang en goed bestuur in dit land. Er is nu veel geld nodig voor ontwapening. Ik maak me bezorgd dat er minder geld zal zijn voor goed bestuur”. Hij wil dat de interimregering politieke ruimte maakt voor maatschappelijke groeperingen en voorwaarden schept voor die groeperingen in de nieuwe grondwet die nu opgesteld gaat worden.

“Vrouwen moeten zich niet stil houden”, zei een andere trainster. “Het land heeft ons een grote kans gegeven. Maar eerst moeten we inzien wat we moeten doen. De politieke partijen zullen vrouwen niet uitnodigen de macht te delen. Dus moeten wij naar hen toe gaan en hen vertellen wat we werkelijk willen. De grondwetgevende vergadering moet seksegevoelig zijn. In de oude grondwet werden vrouwen achtergesteld. Er komt nu een nieuwe grondwet. Zal er recht gedaan worden aan vrouwen in die nieuwe grondwet of niet?”

“Vrouwen hebben nu zicht op nieuwe mogelijkheden”, zei Stella in haar toespraak. “Wanneer we van die mogelijkheden geen gebruik maken zal een hele generatie van vrouwen daaronder lijden. Het is tijd dat wij onze mond open doen. Wanneer we dat niet doen zullen we onzichtbaar blijven en zullen mannen alle beslissingen nemen”. Zij legde uit dat Nepal een interimregering zal krijgen die een voorlopige grondwet op zal stellen. Daarmee zal het land worden geregeerd tot volgend jaar, wanneer de verkiezingen zullen worden gehouden voor een grondwetgevende vergadering. Vrouwen moeten betrokken zijn bij elke stap in dit gecompliceerd proces van het bouwen van een nieuw democratisch Nepal, legde zij uit.

Analisten zijn het met haar eens. Zij vinden ook dat, als de tegenwoordige trend doorgaat, vrouwen niet betrokken zullen zijn bij de vormgeving van een nieuw Nepal. Slechts twee vrouwen waren aanwezig bij de historische ondertekening van het vredesakkoord zelf. “Niemand weet wie zij zijn of waarom zij werden uitgekozen”, zei een bekende activiste in Katmandoe. “Waarschijnlijk waren het de echtgenotes van mannelijke politici”.

Ook werden er geen vrouwen gekozen in de ontwerpcommissie voor de interimgrondwet. Nadat vrouwen geprotesteerd hadden voor het parlamentsgebouw, werd er haastig een aantal vrouwen toegevoegd. Hoewel Nepals Huis van Afgevaardigden in mei 2006 ermee instemde dat vrouwen 33% zouden uitmaken van alle besluitvormende organen, verscheen deze belofte niet op papier in het vredesakkoord. In werkelijkheid kwamen vrouwen, samen met kinderen, slechts in één kleine paragraaf in het akkoord voor.

“Nepal is een patriarchale samenleving”, zei een activist van een kleine politieke partij. “Ze vertrouwen vrouwen niet als leiders. Mannen van verschillende politieke partijen sluiten de rijen wanneer welke vrouw dan ook de leiding neemt. Het is alsof hun ego's of status bedreigd wordt. Maar de vrouwenbeweging hier is ook niet effectief. Vrouwen uit diverse maatschappelijke

groeperingen moeten de handen inéén slaan en de partijen laten zien dat ze in de gaten gehouden worden. Vrouwen moeten met een handvest komen, met eisen. Er moet genetwerkt worden tussen vrouwen uit maatschappelijke groeperingen en vrouwen in de politieke partijen, en dat gebeurt op dit moment niet.”

En hoe zit het met resolutie 1325 van de V.N.Veiligheidsraad ? Als lidstaat van de VN moet Nepal deze resolutie uitvoeren, die deelname van vrouwen vereist bij alle aangelegenheden van vrede en veiligheid en de aanwezigheid van vrouwen in alle besluitvormende instituties. Vrouwen in Rwanda en in de Democratische Republiek Congo en elders hebben deze resolutie gebruikt om toegang te krijgen tot de besluitvorming. Zal 1325 in Nepal werken?

“Het zijn de politieke partijen die 1325 moeten toepassen”, antwoordde de activist. “En de partijen hebben noch de overtuiging noch de gevoeligheid om dat te doen”.

Een andere vrouwenrechtenactivist, lid van één van Nepals vele inheemse groeperingen, is het er mee eens dat de grotere vrouwenorganisaties van Nepal wonderlijk zwijgzaam geweest zijn gedurende deze kritieke periode van opbouw van de natie. “De belangrijkste vrouwenorganisaties worden gewoonlijk voorgezeten door de echtgenotes van belangrijke politici. Deze vrouwen zwijgen omdat zij verwachten benoemd te worden op politieke posities. Zij durven het gebrek aan aandacht voor vrouwen in het vredesakkoord of in de interimregering niet te bekritisieren.”

Verweg in Pokhara zegt Stella Tamang: “Vrouwen op het land zijn vrijer dan vrouwen in politieke partijen! Dorpsvrouwen kunnen onze ideeën verwoorden. Vrouwen in politieke partijen worden overheerst door mannen. Zij moeten doen wat de mannen zeggen of ze worden uit de partij gezet”. Het is aan de vrouwen van de maatschappelijke groeperingen om de regering te dwingen meer vrouwen op te nemen in de commissie die de wetgevende vergadering gaat voorbereiden, legt Stella uit, en om er voor te zorgen dat de wetgevende vergadering zelf minstens 33% vrouwen bevat.

Eén deelneemster, actief in de lokale politiek, zei: “Onmiddellijk nadat het vredesakkoord was getekend, hielden alle partijen en alle NGO's bestuursvergaderingen. Ik ging naar de bijeenkomst van mijn partij en was daar de enige vrouw. Ik vroeg: “Ben ik wel op de goede bijeenkomst? Waar zijn de 33% vrouwen? Is dit het nieuwe Nepal?” De partijleider zei tegen me: “Je moet je mond houden. Hoe kunnen we vrouwen vinden die gekwalificeerd zijn om leiding te geven? Je weet dat de meeste vrouwen ongeschoold zijn”.

“Het maakt me zo boos, want we zien wel overal ongeschoolde en niet gekwalificeerde mannen benoemd worden op politieke posten.”

Spiritualiteit van Vrouwen en Vredeswerk

Traveling with the Turtle: a Small Group Process in Women's Spirituality and Peacemaking (Reizen met de Schildpad: Het Proces van een Kleine Groep naar Spiritualiteit en Vredeswerk) door Cindy Preston-Pile en Irene Woodward (2006, 287 blz. USD 25,- bij 5 exemplaren of meer USD 21,-). Besproken door Shelley Anderson.

Dit trainingshandboek zou heel goed als ondertitel kunnen dragen: een vrouwvriendelijke gids bij Pace e Bene's eerdere handboek *Engage, Exploring Nonviolent Living* (Doe mee: Onderzoek naar Geweldloos Leven, zie Grenzen Overschrijden # 28). *Traveling with the Turtle* is nuttig vanwege het gekozen uitgangspunt dat spiritualiteit een positieve kracht kan zijn bij vredesopbouw. Belangrijker nog, het vult een grote leemte in de actuele geweldloosheidspraktijk.

Eerst de praktische details: *Traveling with the Turtle* is een proces, ontwikkeld door vrouwen voor vrouwen. Het handboek bestaat uit 13 twee uur durende sessies. Iedere sessie onderzoekt een bepaald onderwerp (bijvoorbeeld de spiritualiteit van vrouwen, een beroep op innerlijke kracht, antwoorden op geweld, voorbereiding tot actie of de opbouw van inclusieve gemeenschappen) en bevat ook een openingsritueel, oefeningen zoals rollenspellen, geleide meditatie of activiteiten voor kleine groepen, onderwerpen en vragen voor kranten en lezingen. Dit kan allemaal gebruikt worden in trainingen die machtsversterking van vrouwen of meisjes ten doel hebben.

Het handboek is gebruikersvriendelijk, met duidelijke aanwijzingen voor de doelstellingen van de sessies, noodzakelijke materialen, tips voor de voorbereiding en aantekeningen voor de begeleiders. De uitvoerige richtlijnen voor de begeleiders achterin het boek kunnen als een aparte hulpbron worden gebruikt.

Belangrijker dan de vele nieuwe oefeningen is het feit dat het handboek geweld tegen vrouwen stevig neerzet op de agenda van vredesopbouw. Deze benadering ontbreekt in veel geweldloosheidstrainingen. Even belangrijk is het feit dat het boek begint met de behandeling van sommige specifieke problemen die vrouwen hebben met geweldloosheid. In vele WPP-trainingen die ik gegeven heb, werden twee vragen veelvuldig gesteld door vrouwen: wat is een geweldloze manier om je woede uit te drukken en ermee om te gaan? En: betekent geweldloosheid dat vrouwen een geweldadige familierelatie moeten accepteren?

Het handboek vult ook een ernstige leemte waar het gaat om het leveren van rolmodellen voor vrouwen. King en Gandhi zijn de meest gebruikelijke rolmodellen van geweldloosheid en dat maakt dat vrouwen soms vragen of geweldloosheid alleen iets voor mannen is. Het handboek rekent hier op gezonde wijze mee af door interviews met activistes als vakbondsvrouw Dolores Huerta en voorbeelden van vrouwen vredeswerk uit Colombia, Palestina, Irak en Israël; en een (te korte) historische schets van geweldloosheidsacties van vrouwen.

Hoezeer het handboek ook probeert zo inclusief mogelijk te zijn, er hangt een nogal Amerikaanse geur aan. Men kan zich afvragen hoe goed dit proces gebruikt kan worden buiten de westerse wereld. En is de (zoals de auteurs erkennen) moeilijk te definiëren, niet specifieke, spirituele benadering inderdaad de beste manier om door geloof gemotiveerde activisten te bereiken? Er zitten hier en daar wat voorbeelden in van christelijke, boeddhistische, inheemse, joodse en moslim-maniëren om vrede op te bouwen, maar over het algemeen probeert het handboek een individueel, spiritueel onderzoek bij vrouwen te stimuleren, buiten de structuur van welke organisatie dan ook.

De meest interessante vraag die het handboek voor mij oproept, betrof de mate waarin het veranderen van jezelf zich verhoudt tot de verandering van sociale structuren. In mijn ervaring met het werken met vrouwen kan het een uitdaging zijn om geïnstitutionaliseerd geweld te begrijpen. In plaats van dat ze sociale instituties analyseren, zie ik veel vrouwen een gebrek aan vrede aan zichzelf wijten: als persoon zijn ze niet geduldig of vriendelijk genoeg. Hoe kom je van het legitieme begrip voor de individuele verantwoordelijkheid, en het stelling nemen tegen de traditie om vrouwen tot zondebok te maken van sociale gebreken, naar een kritische analyse van grotere machten of instituties?

De auteurs maken duidelijk dat zij dit boek niet zien als een definitieve tekst over de spiritualiteit van vrouwen in hun vredeswerk. Zij moedigen feedback en verbetering aan. Eén bron van inspiratie voor co-auteur Preston-Pile was haar deelname in 2004 aan het WPP-overleg *Asking the Right Questions* (De Juiste Vragen Stellen) in Thailand, over training in geweldloosheid en man-vrouwverhoudingen. *Traveling with the Turtle* is aan te bevelen omdat het het stellen van vragen voortzet en vrouwen stimuleert om geweldloosheid en spiritualiteit te onderzoeken.

Nieuws en Bronnen

Meisjes veranderen de wereld!

Girls Change the World! is de titel van het nieuwe actiepakket 2007 voor de Internationale Vrouwendag voor Vrede en Ontwapening op 24 mei. Het actiepakket, verkrijgbaar bij WPP, bevat een stripverhaal van de illustratrice Beldan Sezen en artikelen over activisme van jonge vrouwen van over de hele wereld, plus een actueel internationaal overzicht van vrouwen vredesgroepen.

Roze is de kleur

De Amerikaanse vrouwen vredesgroep CODEPINK gaat door met haar waken en acties tegen de oorlog in Irak. Meer dan 4000 mensen namen deel aan de Troops Home Fast, een initiatief van de Amerikaanse vrouwen vredescampagne CODEPINK. De maandlange vastenactie, met ook supporters in andere landen die bij de Amerikaanse ambassades vastten, begon op de Amerikaanse onafhankelijkheidsdag, 4 juli. Een delegatie van 14 CODEPINK-vrouwen werd door Iraakse parlementariërs in augustus uitgenodigd naar Jordanië te komen, hun vasten te onderbreken en te discussiëren over mogelijkheden voor een plan van verzoening. CODEPINK voert actie voor een tijdpad voor de terugtrekking van Amerikaanse troepen uit Irak, tegen permanente Amerikaanse militaire bases en voor een Amerikaanse toezegging mee te betalen aan de wederopbouw van Irak. Leden van de Amerikaanse delegatie bezochten ook Beiroet en zuidelijk Libanon.

Al eerder, na een moederdag-wake voor het Witte Huis, publiceerde CODEPINK volledig betaalde advertenties in Iraakse kranten met een beroep op Irakezen en Amerikanen samen te gaan werken om een einde te maken aan het bloedvergieten en de Amerikaanse troepen naar huis te brengen. CODEPINK, 2010 Linden Ave. Venice, CA 90291, USA. Tel. +1310 827 4320. Email: infor@codepinkalert.org. Web: www.codepink4peace.org.

Wanneer je een vrouw bent in Zimbabwe...

Wanneer je een vrouw bent in Zimbabwe is je levensverwachting 34 jaar. Dat zegt de Wereld Gezondheids Organisatie (WHO) in een artikel dat onlangs gepubliceerd werd in de Britse krant *The Independent*. Zo'n tien jaar geleden was de levensverwachting 65 jaar. In vertrouwen zeggen WHO-functionarissen dat de levensverwachting voor vrouwen wel eens minder dan 30 jaar zou kunnen zijn. De rapporteur – en oppositiegroepen binnen Zimbabwe zelf – leggen de schuld voor deze achteruitgang bij de regering van Robert Mugabe.

Het nieuwe boek van Geoff Hill *What Happens After Mugabe ?* (Wat gebeurt er na Mugabe?) (Zebra Press, Zuid Afrika; web: www.zebrapress.co.za) bekijkt hoe het land weer opgebouwd zal kunnen worden wanneer de oude dictator verdwenen is. Hill beschrijft het verval van het land, de essentiële rol die bij de wederopbouw is weggelegd voor Zimbabweanen in ballingschap en voor de internationale gemeenschap en oppert het idee voor een herstel- en verzoeningsforum. De strijd van Zimbabweaanse vrouwen voor hun waardigheid wordt ook getekend in een nieuw werk met een verbluffende visie. *The Book of Not* (Het Boek van Niet) van Tsitsi Dangarembga (GBP 9.90, 256 blz. 2006) is het lang verwachte vervolg op de prijswinnende roman van de schrijfster *Nervous Conditions* (Gespannen Omstandigheden). Het is een vervolg op het verhaal over het leven van jonge Zimbabweaanse vrouwen onder het kolonialisme en tijdens de strijd voor onafhankelijkheid. Web: www.avebia.co.uk.

Nieuwe aanbiedingen van Zed Books:

Iraqi Women: Untold Stories from 1948 to the Present (Iraakse Vrouwen: Onvertelde Verhalen van 1948 tot Heden) van Nadjie Sadig Al-Ali (2007, 288 blz. GBP 14.99/USD 26,95) schetst de politieke geschiedenis van Irak van de post-koloniale onafhankelijkheid tot Saddam Hoesseins bewind, de centrale rol die vrouwen gespeeld hebben en het effect dat de invasie en de bezetting op de toekomst van vrouwen zullen hebben.

From Where We Stand: War, Women's Activism and Feminist Analysis (Van Waar Wij Staan: Oorlog, Vrouwenactivisme en Feministische Analyse) door Cynthia Cockburn (2007, 288 blz. GBP 16,99/USD 27,50) is een studie van hedendaagse vrouwen vredesbewegingen, in Sierra Leone, India, Colombia, voormalig Joegoslavië en Israël en Palestina. Cockburn analyseert de oorlog tegen het terrorisme en stelt dat deze bewegingen een antimilitaristisch feminisme scheppen, dat stelling neemt tegen de opvattingen over oorlog en militarisme.

Building Feminist Movements: Global Perspectives (Bouwen aan Feministische Bewegingen: Wereldomvattende Perspectieven) uitgegeven door Lydia Alpizar, Anahi Durán en Anahi Russo Garrido (2007, 288 blz. GBP 18.99/USD 27,95) is een internationale verzameling van case studies en opstellen die onderzoeken hoe vrouwen zich organiseren tegen gewapende conflicten, HIV/AIDS en fundamentalisme. Zed Books, 7 Cynthia St.London N1 9JF, UK. Tel.+44 (0)20 7837 4014/8466. Email: sales@zedbooks.net. Web: www.zedbooks.co.uk

Kalender

24 mei: Internationale Vrouwendag voor Vrede en Ontwapening, met festiviteiten over de hele wereld. Voor evenementen in Nederland email: wpp@ifor.org

11-15 juni: Training in Conflictoplossing, INCORE Internationale Zomerschool Universiteit van Ulster, Magee Campus, Derry/Londonderry, Noord Ierland. Contact: www.incore.ulster.ac.uk/courses.

17-19 juni: Conferentie over seksueel misbruik en de uitbuiting van vrouwen in geweldsconflicten, Amsterdam; gesponsord door de Nederlandse Defensie Akademie en de rechtenfaculteit van de Emory Universiteit. Email: daniel@blocc.eu

1-5 juli: Internationaal Netwerk van Geëngageerde Boeddhisten (INEB), seminar en bekendmakingsbezoek over "Versterken van het Spiritueel Leiderschap van Vrouwen", Taiwan. Contact: INEB. Email: ineboffice@yahoo.com Web: www.inebnetwork.org.

10-15 juli: Derde Internationale Vrouwen Vredesconferentie, Dallas, Texas, VS. Contact: www.womenspeaceconference.org. Email: PeaceConference@aol.com

14-22 juli: Internationaal Instituut voor Vredeseducatie in Arantzazu, Spanje. Dit jaar focust het instituut op: "Identiteit, Onderlinge Afhankelijkheid en Geweldloze Veranderingen: Praktische Prioriteiten in Educatie bij Overgangen naar Vrede". Contact: Peace Education Center, Email: peace-ed@tc.edu. Web: www.tc.edu/PeaceEd.

29 juli-10 augustus: Summerschool in Utrecht: Education for Peace, Human Rights, and Justice*. De Summer school bidet twee weken van lezingen, workshops en excursies. Studenten die actief aan de summer school deelnemen ontvangen een certificaat voor 3 ECTS. Universiteit Utrecht; telefoon 030 2532696 E-mail: welcome@bb.uu.nl Web: <http://www.utrechtsummerschool.nl/index>

4-5 oktober: Conferentie "Multiculturalisme, Pluralisme en Globalisering", VS. Contact: Wisconsin Institute for Peace and Conflict Studies, web: www.uwsp.edu/history/WIPCS.

Het **Woman Peacemakers Program (WPP)** is een initiatief van de International Fellowship of Reconciliation (Internationale Bond voor Verzoening, IFOR). Sinds 1919 zet IFOR zich in voor actieve geweldloosheid. Voor meer informatie over het WPP of over de bij IFOR aangesloten organisaties in uw eigen land kunt u contact opnemen met het internationale secretariaat van IFOR.

Voor meer informatie over IFOR's Woman Peacemakers Program kunt u contact opnemen met Shelley Anderson, IFOR, WPP, adres zie onder; email: s.anderson@ifor.org).

IFOR (International Fellowship of Reconciliation)

Spoorstraat 38, 1815 BK Alkmaar, the Netherlands).

Tel. +31 72 512 3014. Fax +31 72 515 1102.

E-mail: office@ifor.org Website: www.ifor.org ; www.ifor.org/WPP

Bankrelatie: Postbank, rekeningnummer 2704182

Woman Peacemakers Program (WPP):

Program manager: Isabelle Geuskens

Program Officer: Shelley Anderson

Educational Officer: Janne Poort-van Eeden

Regional Desk Officer: Dorothy Attema

Information Officer: Mariette van Beek